

1-4/2004

Media4u Magazine

ISSN 1214-9187 Čtvrtletní časopis pro podporu vzdělávání
The Quarterly Magazine for Education * Квартальный журнал для образования

Obsah

Content

1 – Na úvod

2 – Relativnost informace – úvaha

Na úvod

Introductory note

Toto vydání je prvním číslem našeho časopisu vůbec. Na jeho podobě se proto bohužel mohla podílet pouze redakce. V budoucnu bychom byli rádi, kdyby se na jeho tvorbě podílel každý, kdo se chce v dobrém úmyslu podělit o své poznatky s ostatními. Víťame všechny názory, které přispějí k řešení určitého problému nebo přispějí k rozvoji poznání v kterékoliv oblasti.

Tento časopis bude mezinárodní a jednotlivé příspěvky mohou být zasílány a budou publikovány v některém z těchto jazyků:

- čeština
- angličtina
- ruština
- němčina

Jsme si vědomi toho, že ne každý ovládá výše uvedené jazyky. Z tohoto důvodu musí být každý zaslaný příspěvek v kterémkoliv z uvedených jazyků doplněn překladem svého názvu do druhého (cizího) jazyka. Ideální by bylo uvedení názvu v češtině a angličtině, ale záležitost autorovi a jeho jazykových možnostech. V ojedinělých případech pomůžeme s překladem názvu článku, zejména zahraničním autorům.

Jinak řečeno český text musí obsahovat i anglický překlad svého názvu. Anglický text pak musí být doplněn českým názvem. A příspěvek v některém z dalších jazyků musí být doplněn tímtež v českém nebo anglickém jazyce. Doporučujeme i napsání krátkého souhrnu, případně summary v druhém jazyce nebo alespoň napsání klíčových slov (keywords).

Tím se budeme snažit o vytvoření skutečně mezinárodního periodika a každý čtenář bude mít podstatně lepší možnost posoudit, zda ho bude určitý článek zajímat nebo nikoliv ještě dříve než se případně pustí do jeho překladu.

Pokud budete mít zájem o zveřejnění svého příspěvku, podívejte se prosím nejdříve na odkaz „Podmínky psaní příspěvků“ na hlavní stránce www.media4u.cz.

Kvalita a odborná úroveň časopisu bude záležet na každém z přispívajících a lze tedy říci, že tento časopis bude takový, jaký ho budete chtít mít a jaký ho pomůžete vytvořit.
Těším se na spolupráci s vámi

Ing. Jan Chromý

Relativnost informace – úvaha

Relativity of information - essay

Klíčová slova: Informace, výuka, rodina, škola, zpětná vazba, hodnota, význam, majetek.

Keywords: Information, education, family, school, feedback, value, importance, possession.

Každá informace má svoji hodnotu. Za specifické informace můžeme považovat i schopnosti provádění nějakých činností. Hodnota informací závisí na jejich důležitosti, rychlosti jejich získání a jejich významu. Dále se budu zabývat zejména informacemi získanými při vzdělávání.

Víme, že celkové množství všech znalostí, které je možné získat již dávno (koncem 19. století) překročilo kapacitu lidského mozku. Dále také víme, že důležitost informace a její význam mohou být velmi relativní. Například znalost kouřových signálů je dnes pro obyvatele Prahy prakticky bezcená, zato pro indiány mohla být kdysi životně důležitá.

Informace získané studiem, tedy vzdělání, můžeme považovat za svůj majetek, který má také svoji hodnotu a význam. A je zřejmé, že i tyto informace jsou velmi relativní. Hodnota našeho majetku získaná studiem je pak dána nejen množstvím, ale zejména kvalitou získaných informací. Pro jednoduchost lze popisované přirovnat ke kufru, který můžeme naplnit libovolným peněžním obnosem, omezeným pouze kapacitou zavazadla a našimi silami potřebnými k jeho přenášení. Při volném výběru peněz by sotva někdo vybíral drobné kové mince a nedal přednost papírové měně nejvyšší hodnoty.

Ukažme si dále co hraje roli při skutečném naplňování pomyslného zavazadla (mozku) informacemi.

Prvotní informace získává jedinec od prenatalního vývoje až řádově do dospělosti. Dílem je získává doma, dílem ve škole. Důležitým pramenem informací je výchova v rodině, při které každý jedinec získává zejména základní informace nutné pro přežití v určité společnosti. Předávané informace co do množství i kvality vycházejí z úrovně vývoje dané společnosti. Pokud by došlo u jedince k náhlé změně společnosti ve které žije, projevila by se celá řada problémů. To je ostatně námětem filmů mnoha žánrů od komedií po horory.

Z hlediska školní výuky je důležité, aby množství a kvalita informací byla při vstupu žáků či studentů do prvního ročníku přibližně stejná. Můžeme proto mluvit o informační základně, která by měla být srovnatelná.

Zatím jsem předpokládal srovnatelnou inteligenci žáků, která není závislá na společnosti a dále srovnatelné působení rodičů. V případech, kdy některý nebo někteří žáci jsou slabší, případně se tak projevují nedostatky ve výchovném působení rodičů musíme umístění “informační základny” pro zahájení pedagogického procesu posoudit ještě z tohoto hlediska.

Při výuce na základních školách je nutné vycházet z výše zmíněné “informační základny” získané výchovou v rodině, případně v mateřských školách. Zde je již nutná určitá diferenciací v přístupu pedagoga k žákům. Ta vyplývá jednak z místa působení pedagoga (myšlena je společnost), a jednak ze složení skupiny na kterou učitel působí v oblasti duševního rozvoje, tedy podle dosud získaného množství informací a jejich kvality. Množství a kvalita získaných informací z pohledu skupiny žáků se může lišit ve stejném místě (společnosti), dokonce i v jedné škole a je zpočátku nahodilé. Nutně musí existovat i rozpětí v němž se hladina informací pohybuje. Pokud některý žák z tohoto informačního rozpětí vybočí kterýmkoliv směrem, bývá z toho větší nebo menší problém. Vlastní-li žák více informací než je rozpětí dané skupiny, je pro něho výuka hromaděním dat, která již zná. Pochopitelně ta pro něho přestává být přínosem, žák se začíná nudit, a může další výuku, tedy stav,

kdy získává nové, užitečné informace podcenit. Z toho se pak mohou vyvinout následky v základních neznalostech, potažmo ve špatných známkách. Záleží však individuálně na každém žákovi, jak se s tímto stavem vyrovná. V nejhorším případě se může přesunout do druhé skupiny žáků, kteří vykazují určitý deficit v množství osvojených informací oproti tolerančnímu poli celé skupiny. To je již situace mnohem horší, zvláště je-li daný deficit větší. S takovým žákem bývá celá řada problémů neboť zpravidla sabotuje průběh vyučování, obdržené známky ho nezajímají a získávání jakýchkoliv informací mimo jeho oblast zájmu, kterou je nezřídkou trestná činnost, je mu proti jeho vůli. Svým postojem a zejména projevy může strhnout řadu i dobrých žáků, kteří se mu z nedostatku informací o negativních jevech chtějí „vyrovnat“. Nepodchytí-li pedagog a rodiče takový stav již na začátku, zpravidla nastanou v celé skupině problémy s kázní a s ochotou přijímat nové, byť i užitečné informace.

Problémy s podobným žákem lze řešit asi dvojnásobem. Buď snížením počtu poskytovaných informací, čímž se vlastně trestají pořádaní a schopní žáci tím, že skončí výuku s menším počtem informací než žáci v jiné, srovnatelné skupině. Navíc schopnější se mohou při výuce nudit a může dojít k tomu, co jsem již popsal.

Druhou možností z pohledu pedagoga je trvalá, soustavná a plánovaná individuální činnost s rozjiveným žákem. Tato činnost zpravidla končí až s ukončením školní docházky zmíněného jedince. V neřešitelných případech lze žáka nechat opakovat ročník nebo přesunout do školního zařízení pracujícího s žáky s obdobnou informační základnou. Odbočím-li trochu, myslím, že v případě spolupráce s rodiči lze situaci řešit tak, že žák přejde na jinou školu stejné úrovně. Skupina, do které se pak dostane může být na nižší informační úrovni než, ta z níž odchází, případně u něho může dojít ke zvýšení motivace k získávání informací, třeba tehdy, vychází-li s novým učitelem(kou) podstatně lépe.

V případě našeho školství lze tuto problematiku řešit v oblasti základních škol například tím, že se více rozšíří výběrové třídy třeba s rozšířenou výukou určitého předmětu (např. jazyků) do nichž budou žáci skládat přijímací zkoušky a úroveň jejich informační základny bude více sjednocená. Totéž platí i o víceletých gymnáziích. V neposlední řadě bych viděl přínos soukromých škol v určitém nadstandardu v péči o žáka (způsob poskytování informací).

Předávání informací ve školství je základní a specifickou problematikou. Aby se někdo stal ve své profesi uznávaným odborníkem, musí mít dostatek potřebných informací jak všeobecných, tak speciálních z příslušného oboru působnosti. Většinu těchto informací by měl každý získat v průběhu školního a předškolního vzdělávání a další získávat dílem z praxe, tedy zkušeností a dílem sledováním vývoje svého oboru.

Z toho vyplývá, že působením pedagogického procesu by měli studenti získat co největší, ale reálně dosažitelné množství informací, které budou potřebovat pro výkon daného povolání, pro něž se připravují. Část těchto informací musí být získána v obecné oblasti a část musí být specializovaná pro konkrétní obor.

Nejdůležitější je přesná znalost informací, s nimiž má žák po absolvování té které třídy, v jaké specializaci pracovat. Pro výuku na středních školách, učilištích, ale i na vyšších a vysokých školách platí to samé, pouze s tím, že uchazeč o studium s nízkou informační základnou nemusí být přijat. Bohužel v době, kdy se školy přetahují o každého žáka je takováto výjimka iluzorní. Žák nepřijatý na podprůměrné škole nebo učilišti bývá většinou výjimečným a z hlediska své informační základny uchazeče o studium tragickým případem. Chabá informační základna některých žáků je předurčuje do výše zmíněné role problémového žáka, a to mnohdy na výběrové škole, která by se tohoto stavu mohla vyvarovat jeho nepřijetím.

Zde by se měla projevit nezastupitelná úloha řídicího orgánu ve školství. Řídicí orgán by měl být jakýmsi garantem úrovně informací získaných v celém průběhu výuky. K tomu samozřejmě potřebuje určitou koncepci založenou na komplexních informacích.

Dalším aspektem k zamyšlení jsou technické prostředky a pomůcky pro předávání informací ve školství. Vzhledem k nedostatku finančních prostředků jsou dnes školy ve značné míře odkázány na sponzorské dary a používání zastaralých pomůcek. Množství a kvalita informací získaných pomocí technických prostředků závisí mimo jiné na schopnostech učitele. Používání technických prostředků

samo o sobě informace nepředá, spíš slouží k usnadnění celého procesu, přičemž je nutné jejich citlivé začlenění. Zařadíme-li nevhodným způsobem například počítač do výuky, může působit zcela kontraproduktivně, přestože jinak může poskytnout obrovské množství špičkových informací. Z hlediska hodnocení školy je tedy důležitá i schopnost pedagogů správně (případně vůbec) využívat učební pomůcky.

Informace získané studenty je nutné určitým způsobem měřit a porovnávat jak mezi studenty, tak mezi školami a informace o těchto informacích dále zpracovávat a tvořit z nich zpětnou vazbu jako důležitý podklad pro řízení celého procesu. I získávání zpětné vazby musí mít určitý systém a získané informace musí odpovídat vynaloženým nákladům.

Závěrem bych řekl, že celý proces získávání a předávání informací je složitý a má svoje psaná i nepsaná pravidla. Na jeho efektivitě potom závisí hodnota a kvalita získaných informací, a tím vlastně velikost studiem nabytého bohatství, což má vliv i na úroveň společnosti.

Ing. Jan Chromý